

Identiti budaya dan bahasa etnik Melayu Thesaban Takbai, Selatan Thailand: Satu analisa fenomenologi

Hasni Zakaria¹, Novel Lyndon¹

¹Pusat Pengajian Sosial, Pembangunan dan Persekitaran, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia

Correspondence: Hasni Zakaria (email: hasnizakaria@ymail.com)

Abstrak

Pembinaan identiti kelompok etnik minoriti seringkali dibayangi oleh kelompok majoriti. Objektif utama kajian ini ialah untuk memahami jenis identiti bahasa dan budaya yang diinginkan oleh kelompok etnik minoriti. Kajian ini menggunakan paradigma penyelidikan fenomenologi yang memfokuskan pada pemahaman kelompok etnik Melayu Selatan Thailand di Thesaban Takbai, Narathiwat berkenaan pembentukan identiti etnik berdasarkan pandang dunia mereka. Unit analisis kajian ini terdiri daripada sepuluh orang individu etnik Melayu Selatan Thailand yang tinggal di Thesaban Takbai, Narathiwat, Thailand. Sepuluh orang informan yang terdiri daripada lima lelaki dan lima wanita yang berumur dalam kategori 20 tahun hingga 60 tahun berdasarkan jenis pekerjaan dan tahap pendidikan telah dipilih untuk ditemubual secara mendalam dalam kajian ini. Sampel kajian ini dipilih menggunakan pensampelan bukan kebarangkalian iaitu pensampelan bertujuan dan pensampelan bola salji. Dapatkan kajian menunjukkan bahawa etnik Melayu Thesaban Takbai, Selatan Thailand masih mahu mengekalkan budaya Melayu Patani dalam aspek berpakaian dan penggunaan nama. Pandangan informan terhadap identiti bahasa pula menunjukkan mereka sangat toleran terhadap kedudukan Bahasa Thai sebagai Bahasa Kebangsaan. Implikasi kajian ini ialah pemerintah Thailand perlu mengambil kira kepentingan kelompok minoriti dan tidak mengamalkan dasar integrasi berbentuk pentadbiran atas ke bawah melalui pendekatan asimilasi yang dianggap mendiskriminasikan kelompok minoriti.

Katakunci: budaya, etnik Melayu, fenomenologi, identiti, Melayu Patani, *worldview*

Cultural and linguistic identity of the Thesaban Takbai ethnic Malays of Southern Thailand: A phenomenological analysis

Abstract

The construction of ethnic minority identity is often overshadowed by that of the majority. To let the minority get out of the shadow this study seeks to inquire into the type of language and cultural identity that the Thesaban Takbai, an ethnic Malay minority of Southern Thailand, desired to construct for themselves. The study used a phenomenological research paradigm that focused on understanding the Thesaban Takbai world view on ethnic identity. Ten informants of five men and five women, aged between 20 to 60 years and of varied occupational and educational backgrounds were selected to be interviewed in depth. The sampling utilized a non-probability, purposive and snowballing method. The findings revealed that the Thesaban Takbai ethnic Malays still wanted to maintain their Patani Malay culture in terms of personal dress and name. The informants' views on language identity indicated that they were very tolerant and respectful of the official status accorded to the Thai language as the country's national language. Despite such attitude of tolerance on the minority's part the findings do imply that the Thai government would do well to take into account the interests of the minority by not enforcing unto them a top-down policy of assimilation which may be construed and perceived as discriminatory.

Keywords: culture, identity, Malay ethnic, Patani Malay, phenomenology, worldview

Pengenalan

Berdasarkan kajian lepas yang dihasilkan oleh Che Mohd Aziz (2012), Aphornsuvan (2004), Dorairajoo (2009), Imtiyaz (2009) dan Suwannathat-Pian (2002) memperlihatkan bahawa persoalan identiti adalah isu yang sangat sensitif dan menimbulkan permasalahan sehingga mampu mencetuskan konflik yang berpanjangan seperti yang berlaku di antara etnik Melayu Selatan Thailand dengan Kerajaan Thailand. Mengapa persoalan identiti menjadi isu yang sangat sensitif? Jawapannya berkait rapat dengan kepentingan identiti dari sudut *sense of belonging* (rasa milik) serta sebagai lambang *survival* sesebuah masyarakat. Dalam identiti terangkum elemen-elemen yang menyerlahkan ciri unik yang membezakan di antara satu kelompok dengan kelompok yang lain. Elemen-elemen tersebut merangkumi agama, bahasa, pakaian, makanan, nilai, norma dan sebagainya. Oleh sebab itu terdapat kelompok minoriti tertentu bangkit melakukan penentangan terhadap dasar pengintegrasian identiti yang dibawa oleh kelompok majoriti sebagaimana yang berlaku di Selatan Thailand.

Apabila membicarakan tentang pembinaan identiti berlatarkan konflik minoriti dan majoriti, tumpuan lebih kerap diberikan terhadap aspek perancangan atau pelaksanaan polisi oleh pihak majoriti iaitu pemerintah. Hal ini boleh dilihat dalam isu identiti yang membabitkan minoriti etnik Melayu Selatan Thailand. Dalam isu ini, pihak majoriti iaitu pemerintah atau Kerajaan Thailand lebih cenderung dikritik sebagai pihak yang tidak mengambil kira kepentingan kelompok minoriti dan berpendirian *ethnosentrisme* kerana melaksanakan dasar integrasi berbentuk pentadbiran *atas ke bawah* melalui pendekatan asimilasi yang dianggap mendiskriminasikan kelompok minoriti. Che Mohd Aziz (2012) menyatakan *survival* etnik Melayu Selatan Thailand mengalami cabaran setelah Kerajaan Thailand menggunakan pendekatan asimilasi dalam mengintegrasikan etnik Melayu Selatan Thailand ke dalam masyarakat Thai. Ketidakfahaman Kerajaan Thailand terhadap budaya etnik Melayu Selatan Thailand telah membawa kepada rasa tidak hormat terhadap budaya lain. Kebanyakan dasar dan pendekatan yang digunakan adalah bersifat diskriminasi dan tidak menghormati kepentingan dan hak minoriti etnik Melayu Selatan Thailand (Che Mohd Aziz, 2012).

Namun, walaupun jelas dilihat bahawa pembentukan identiti minoriti etnik Melayu Selatan Thailand dipengaruhi unsur paksaan daripada Kerajaan Thailand (Che Mohd Aziz, 2012; Imtiyaz, 2009; May, 2008; Che Man, 2008; Kettani, 2005; Walker, 2005; Ahmad Omar, 2000; Suwannathat-Pian, 2002), penyelidik berpandangan bahawa dalam masa yang sama unsur kerelaan dari minoriti etnik Melayu Selatan Thailand juga turut mempengaruhi pembentukan identiti mereka. Ini kerana minoriti etnik Melayu Selatan Thailand adalah makhluk sosial yang mempunyai keperluan dan kehendak yang perlu dipenuhi bagi menyesuaikan diri dengan tuntutan kehidupan selaras dengan perubahan zaman lebih-lebih lagi apabila dunia mula memasuki era globalisasi. Perubahan zaman sudah pasti menuntut perubahan dalam keperluan dan kehendak kehidupan. Oleh itu minoriti etnik Melayu Selatan Thailand juga mempunyai ruang dan peluang untuk mengambil manfaat daripada pelaksanaan dasar kerajaan yang bersifat paksaan untuk disesuaikan dengan keperluan dan kehendak mereka mengikut perubahan semasa.

Justeru, kajian ini dihasilkan dengan memfokuskan perbincangan pada pengalaman pembentukan identiti etnik oleh etnik Melayu Selatan Thailand berasaskan sejarah penjajahan, pembentukan negara bangsa, konflik dan modernisasi. Kajian ini menggunakan pendekatan fenomenologi yang memfokuskan pada penceritaan kelompok etnik Melayu Selatan Thailand di Thesaban Takbai, Narathiwat berkenaan pengalaman pembentukan identiti etnik berdasarkan pandang dunia mereka. Pandang dunia tersebut dibentuk daripada bahasa harian dan rutin harian dalam kehidupan. Secara keseluruhannya, kajian ini bertujuan melihat identiti yang terbina pada etnik Melayu di Thesaban Takbai, Selatan Thailand pada hari ini. Kajian lepas banyak menunjukkan bahawa proses pembentukan identiti etnik Melayu Selatan Thailand yang ditentukan oleh dasar Kerajaan Thailand mendapat tentangan etnik Melayu Selatan Thailand itu sendiri. Namun kita juga tidak boleh menafikan bahawa perubahan masa dan pemodenan yang berlaku boleh mempengaruhi dan merubah pandangan etnik Melayu Selatan Thailand pada hari ini tentang identiti mereka khususnya bagi mereka yang tidak terlibat secara langsung dalam penentangan terhadap Kerajaan Thailand. Manakala jurang teoritikal yang ingin diterokai dalam kajian ini ialah

tentang pertembungan di antara modenisasi dan tradisional dalam proses pembentukan identiti etnik yang membawa kepada konflik di antara kelompok majoriti dengan kelompok minoriti.

Latar belakang sejarah memperlihatkan agenda modenisasi yang dibawa oleh Kerajaan Thailand untuk melahirkan warganegara Thailand serta membentuk identiti nasional dan negara bangsa Thailand yang moden berasaskan acuan Thai dan Barat telah menyentuh sensitiviti dan identiti tradisi etnik Melayu Selatan Thailand dari sudut agama, budaya, bahasa dan pendidikan. Faktor sejarah penjajahan serta perbezaan etnik, agama, bahasa dan budaya menyukarkan Kerajaan Thailand untuk melaksanakan agenda modenisasi secara menyeluruh ke atas etnik Melayu Selatan Thailand. Penolakan etnik Melayu Selatan Thailand terhadap modenisasi Thailand sama ada yang diterjemahkan melalui konflik keganasan mahupun perjuangan dalam bentuk damai adalah refleksi terhadap usaha mempertahankan identiti tradisional etnik Melayu Selatan Thailand dari sudut agama, budaya, bahasa dan pendidikan (Ahmad Omar, 2008; Aphornsuvan, 2004; Dorairajoo, 2009; Walker, 2005). Penolakan tersebut dilihat mampu mengawal dan memperlakukan pelaksanaan modenisasi ke atas etnik Melayu Selatan Thailand tetapi tidak dapat menghalang sepenuhnya etnik Melayu Selatan Thailand daripada terlibat dalam agenda modenisasi Thailand. Sebaliknya keadaan tersebut telah membawa etnik Melayu Selatan Thailand terlibat dalam situasi pertembungan di antara modenisasi dan tradisi dalam proses pembentukan identiti, sekali gus mendorong mereka melakukan tindakan adaptasi demi *survival* etnik dan *survival* hidup sebagai warganegara Thailand yang berstatus minoriti. Sehubungan dengan itu, fokus utama kajian ini ialah untuk memahami jenis identiti Bahasa dan budaya yang diinginkan oleh etnik Melayu Thesaban Takbai, Selatan Thailand.

Konsep identiti

Identiti adalah karakteristik atau sifat-sifat tersendiri yang membentuk karektor, keperibadian atau watak bagi setiap individu dan juga kelompok (Giddens, 2008). Identiti merupakan himpunan makna dan pengalaman yang mengandungi penjelasan tentang siapa seseorang individu itu atau sesuatu kelompok itu pada pandangan diri (*self*) dan pada pandangan orang lain (*other*) (Giddens, 2008; Castell, 2004). Makna dan pengalaman tersebut dibina di dalam elemen-elemen identiti seperti nama, bahasa, agama, budaya dan sebagainya. Makna dan pengalaman itu berfungsi membezakan di antara diri (*self*) dan orang lain (*other*), sekaligus memberi maksud kepada kewujudan diri (*self*) dan orang lain (*other*) seperti yang dinyatakan oleh Castell (2004):

We know of no people without names, no languages or cultures in which some manner of distinction between self and other, we and they, are not made...self knowledge – always a construction no matter how much it feels like a discovery – is never separable from claims to be known in specific ways by others.

Konsep identiti mempunyai ruang lingkup perbincangan yang sangat luas di dalam Sosiologi. Dictionary of Sociology (2009) menyatakan bahawa tidak ada konsep yang jelas dan tetap bagi menerangkan mengenai identiti. Ia digunakan secara meluas dan longgar dalam merujuk pada makna diri seseorang (*one's sense of self*) serta idea dan perasaan seseorang terhadap diri (*one's feelings and idea about oneself*) (Dictionary of Sociology, 2009). Lee (2006) yang menghasilkan kajian mengenai identiti orang Cina di Malaysia menyatakan bahawa tidak semua kajian mengenai identiti memerlukan definisi identiti secara teliti. Hal ini mungkin disebabkan oleh proses untuk mengkonseptualisasikan istilah identiti adalah suatu proses yang amat rumit. Oleh kerana konsep identiti merupakan satu konsep yang luas dan bersifat kabur, maka pengkategorian identiti juga dipengaruhi oleh hal tersebut. Terdapat pelbagai kategori identiti dikemukakan oleh para pengkaji identiti daripada pelbagai disiplin. Namun secara umumnya, terdapat tiga kategori utama identiti yang boleh menjadi asas dalam memahami konsep identiti dalam Sosiologi. Tiga kategori tersebut ialah identiti personal, identiti ego dan identiti sosial.

Kajian mengenai identiti etnik Melayu Selatan Thailand ini memfokuskan perbincangan pada identiti sosial. Identiti sosial adalah *public realities* yang terhasil daripada proses sosial yang didefinisikan oleh kelompok dalam masyarakat (Hutnik, 1991). Teks klasik George Herbert Mead iaitu *Mind, Self and Society* menekankan bahawa identiti sosial dicipta melalui interaksi sosial yang berterusan dengan orang lain lalu membentuk refleksi diri (*self reflection*) tentang “siapa kita yang kita fikirkan” (*who we think we are*) (Dictionary of Sociology, 2009). Hasil kerja Meads menunjukkan bahawa identiti adalah diproduksi melalui persetujuan (*agreement*), ketidaksetujuan (*disagreement*) dan rundingan (*negotiation*) dengan orang lain (Dictionary of Sociology, 2009). Penyesuaian tingkah laku dan imej diri (*self image*) manusia pula bergantung pada interaksi mereka. Refleksi diri (*self reflection*) tentang interaksi ini juga dinamakan sebagai cerminan diri atau *looking glass self* (Dictionary of Sociology, 2009). Oleh itu, identiti boleh dianggap sesuatu yang penting kerana ia memberi makna terhadap kewujudan seluruh ciptaan di alam semesta sama ada manusia, benda (*things*) mahupun bahan (*substance*) (Jenkins, 2004). Manakala sebagai makhluk sosial, identiti mempunyai kepentingan berganda kepada manusia kerana ia bukan sahaja memberi makna terhadap kewujudan manusia itu secara individu, tetapi juga mencipta *sense of belonging* terhadap kelompok, membentuk solidariti dalam kelompok serta menentukan bentuk hubungan sosial dalam masyarakat keseluruhannya.

Latar belakang kawasan kajian

Thesaban Takbai merupakan sebuah mukim (*tambon*). Ia merupakan satu daripada lapan mukim yang terdapat dalam Daerah Takbai (*amphoe*) merangkumi Mukim Phrai Wan, Mukim Phron, Mukim Sala Mai, Mukim Ban Khun Tong, Mukim Khosit, Mukim Kok Sathon dan Mukim Na Nak. Daerah Takbai terletak di dalam Wilayah Narathiwat. Dalam bahasa Thai, wilayah disebut sebagai *changwat*, daerah sebagai *amphoe*, mukim sebagai *tambon*, kampung sebagai *muban* dan bandar sebagai *thesaban*. Thesaban Takbai atau lebih dikenali sebagai Takbai cukup dimaklumi oleh sebilangan masyarakat antarabangsa kerana ia merupakan lokasi di mana berlakunya Demonstrasi Takbai 2004 (lihat Rajah 1). Sebelum itu, isu etnik Melayu Selatan Thailand lebih dianggap sebagai masalah dalaman negara Thailand dan kurang mendapat perhatian masyarakat antarabangsa.

Namun selepas peristiwa Demonstrasi Takbai 2004 menonjolkan tindakan yang disifatkan sebagai penganiayaan Kerajaan Thailand terhadap etnik Melayu Selatan Thailand, masyarakat antarabangsa mula melihat isu etnik Melayu Selatan Thailand dalam konteks hubungan minoriti dan majoriti. Tindakan Kerajaan Thailand dalam menangani peristiwa tersebut telah dikecam kerana mempunyai unsur-unsur pelanggaran hak asasi manusia terhadap kelompok minoriti. Walaupun hakikatnya etnik Melayu Selatan Thailand telah lama berhadapan dengan tindakan-tindakan pelanggaran hak asasi manusia, namun tindakan tersebut sebelum itu hanya ditangani dalam konteks permasalahan wilayah negara Thailand sahaja. McCargo (2009) berpandangan bahawa pemencilan isu etnik Melayu Selatan Thailand daripada pengetahuan antarabangsa mungkin disebabkan oleh ketiadaan warga asing yang dijadikan sasaran serangan dalam konflik tersebut.

Rajah 1. Lokasi kajian

Metodologi kajian

Kajian ini menggunakan pendekatan fenomenologi. Pendekatan fenomenologi adalah pendekatan yang mencadangkan supaya pemahaman tentang realiti kehidupan aktor sosial diteliti melalui pengalaman subjektif aktor sosial sendiri merangkumi sudut pandang, suara hati dan sikap aktor sosial terhadap diri dan dunianya (Blaikie, 2010). Fokus utama dalam kajian fenomenologi adalah untuk menghuraikan dan mendeskripsikan pengalaman hidup aktor sosial yang masih dalam bentuk abstrak. Pendekatan fenomenologi dalam sains sosial telah diintegrasikan oleh Shutz. Shutz menyatakan bahawa objek penelitian ilmu sains sosial pada asasnya mempunyai hubungan dengan interpretasi tentang realiti (Blaikie, 2010). Dalam kajian ini, data primer yang dikumpulkan keseluruhannya diperoleh daripada aktor sosial melalui persekitaran sebahagian semula jadi sosial. Data tersebut dikumpul menggunakan kaedah temu bual mendalam. Temu bual tersebut adalah jenis temu bual tidak berstruktur. Temu bual mendalam dijalankan secara tidak formal melalui perbualan dan penceritaan bagi mewujudkan suasana santai. Secara tidak langsung ia mewujudkan keselesaan kepada informan untuk bercerita secara bebas kerana tidak terikat dengan formaliti. Oleh itu, keseluruhan data dalam kajian ini adalah bersifat kualitatif iaitu data berbentuk teks.

Populasi kajian terdiri daripada komuniti etnik Melayu di Wilayah Selatan Thailand. Manakala sampel kajian atau unit analisis terdiri daripada sepuluh orang individu etnik Melayu Selatan Thailand yang tinggal di Thesaban Takhai, Narathiwat, Thailand. Sepuluh orang informan tersebut terdiri daripada lima individu lelaki dan lima individu wanita yang berumur lingkungan 20an hingga 60an merangkumi pelbagai latar belakang pekerjaan dan taraf pendidikan. Sampel kajian pula dipilih berdasarkan pensampelan bukan kebarangkalian dengan menggunakan dua teknik pemilihan sampel iaitu pensampelan bertujuan dan pensampelan snow ball. Transkrip di dalam bahasa Melayu Patani kemudiannya ditulis kembali ke dalam bahasa Melayu baku sebagai transkrip kedua untuk memberi pemahaman yang lebih jelas tentang kajian ini. Data seterusnya telah dianalisa menggunakan perisian Nvivo.

Hasil kajian

Identiti budaya yang diinginkan etnik Melayu Thesaban Takbai, Selatan Thailand

Pada awal pelaksanaan modenisasi Thailand, aspek pemakaian menjadi isu yang sangat penting kerana terdapat arahan dalam Polisi Rathaniyom 1938 (Polisi Kebudayaan Thai) yang melarang rakyat Thailand daripada memakai pakaian bercirikan tradisional. Etnik Melayu Selatan Thailand tidak dibenarkan memakai pakaian yang menampakkan budaya tradisi Melayu seperti kain pelikat, baju kurung, serban, kopiah dan tudung kepala. Manakala pelajar perempuan di Sekolah Rendah Thai dan Sekolah Menengah Thai serta pekerja wanita di pejabat kerajaan dalam kalangan etnik Melayu Selatan Thailand pula tidak dibenarkan memakai pakaian menutup aurat. Walau bagaimanapun, Polisi Rathaniyom telah dihapuskan pada tahun 1944 akibat tentang daripada etnik Melayu Selatan Thailand. Etnik Melayu Selatan Thailand kemudiannya dibenarkan kembali mengamalkan budaya berpakaian mengikut adat Melayu. Manakala perkembangan terkini pula memperlihatkan Kerajaan Thailand telah memberikan pelajar perempuan di Sekolah Rendah Thai, Sekolah Menengah Thai dan universiti serta pekerja wanita di pejabat kerajaan memakai pakaian menutup aurat dan bercirikan budaya Melayu seperti baju kurung. Justeru, sama dengan persoalan identiti agama, persoalan identiti budaya juga tidak menjadi isu yang sensitif bagi informan.

Kesemua informan menyatakan mereka mahu mengekalkan budaya Melayu dalam berpakaian dan penggunaan nama. Keinginan mengekalkan budaya Melayu bergantung sepenuhnya pada penghayatan mereka terhadap agama dan kesetiaan mereka terhadap budaya Melayu. Kerajaan Thailand tidak lagi melarang mereka mempraktikkan budaya berpakaian bercirikan tradisi Melayu. Sebaliknya cabaran yang dihadapi oleh etnik Melayu Selatan Thailand pada hari ini untuk mengekalkan elemen tradisi Melayu dalam aspek pemakaian ialah cabaran semasa dari perkembangan globalisasi yang datang dalam bentuk pendedahan pergaulan yang makin terbuka antara etnik Melayu Selatan Thailand dengan etnik Thai di sekolah, universiti dan di bandar-bandar; perkembangan teknologi; pengaruh media sosial dan selebriti Thai; serta keterbukaan ibu bapa dalam proses sosialisasi anak-anak. Hal tersebut dinyatakan oleh Iza:

Pelajar Melayu yang belajar di Bangkok ada yang terikut-ikut dengan budaya berpakaian orang Siam (Thai) di sana. Pelajar perempuan terutama yang bersekolah di Sekolah Kerajaan (Sekolah Thai) pun sudah ramai yang mengenakan pakaian moden seperti seluar dan t-shirt. Masa saya remaja dulu, tidak ada remaja perempuan yang pakai seluar, tapi sekarang dah ada. Soal berpakaian dalam kalangan remaja, hal ini ada kaitan dengan didikan ibu bapa juga. Kalau ibu bapa kurang pentingkan agama, pakaian anak-anak pun sudah tidak ikut budaya Melayu, tidak ikut Islam. Sepatutnya orang Melayu kena pertahankan pakaian yang bercirikan Melayu.

Kesimpulannya, seperti juga dalam identiti agama, keinginan informan untuk mengekalkan identiti budaya Melayu menampakkan bahawa modenisasi yang dibawa oleh pemerintah melalui polisi pembangunan tidak merubah identiti budaya informan. Keinginan informan untuk mengekalkan identiti tradisi budaya Melayu dalam aspek pemakaian telah mengekalkan identiti asal informan sebagai etnik Melayu yang dibentuk berteraskan budaya Melayu sekalipun informan telah terdedah dengan modenisasi yang datang melalui sumber-sumber berupa pengetahuan yang diperoleh secara semula jadi melalui pergaulan dan pendedahan terhadap teknologi atau sebagainya.

Identiti bahasa yang diinginkan Etnik Melayu Thesaban Takbai, Selatan Thailand

Pandangan informan terhadap identiti bahasa yang diinginkan menunjukkan sisi toleransi mereka terhadap kedudukan bahasa Thai sebagai bahasa kebangsaan. Kesemua informan menerima status bahasa Thai sebagai bahasa kebangsaan. Mereka juga tidak menolak kewajipan mempelajari bahasa Thai di sekolah. Kesemua informan boleh berbahasa Thai kerana kesemua mereka terlibat dalam sistem Pendidikan Thai pada peringkat sekolah rendah. Malahan kesemua informan menyatakan kewajipan mempelajari bahasa Thai turut memberikan kelebihan pada etnik Melayu Selatan Thailand untuk

menguasai lebih daripada satu bahasa serta memudahkan mereka berinteraksi dengan etnik Thai seperti mana yang dijelaskan Ahmad, Rubi dan Iza:

Ahmad: Orang Melayu tidak boleh menolak penggunaan bahasa Siam (bahasa Thai) kerana sebagai warganegara kita wajib belajar bahasa Siam (bahasa Thai) di sekolah selama 12 tahun. Lagipun bagus juga dapat belajar bahasa Siam (bahasa Thai) kerana kita boleh kuasai banyak bahasa dan memudahkan kita untuk berhubung dengan orang Siam (orang Thai). Bahasa Siam (bahasa Thai) bahasa yang susah untuk dipelajari. Bagi saya rugi jika kita sebagai warganegara Thailand tidak boleh bercakap bahasa Siam (bahasa Thai).

Rubi: Orang Melayu tidak ada masalah untuk menggunakan bahasa apa pun. Kerajaan tidak melarang kita untuk bercakap menggunakan bahasa apa pun. Cuma dulu kerajaan pernah melarang penggunaan bahasa lain di sekolah, hanya bahasa Siam (bahasa Thai) dibenarkan. Tapi bagi saya larangan tersebut ada baiknya untuk membolehkan bahasa Siam (bahasa Thai) yang dipelajari dapat dikuasai oleh pelajar-pelajar Melayu. Orang Melayu perlu menguasai bahasa Siam (bahasa Thai) untuk mengelakkan kita daripada ditipu orang Siam (Thai).

Iza: Bagi saya, kita belajar bahasa Siam (bahasa Thai) untuk perkembangan ilmu dan peningkatan kemahiran berbahasa, jadi tidak salah untuk belajar bahasa Siam (bahasa Thai) tapi jangan sampai kita lupa bahasa Melayu (Patani).

Namun, kesemua informan juga menyatakan bahawa penerimaan mereka terhadap kedudukan bahasa Thai sebagai bahasa kebangsaan Thailand yang wajib dipelajari di sekolah tidak mengeneplikan kedudukan bahasa Melayu Patani sebagai bahasa ibunda mereka. Mereka mahu melihat bahasa Melayu Patani terus dituturkan oleh etnik Melayu Selatan Thailand sebagai bahasa utama dalam kalangan mereka. Dengan kata lain, kesemua informan mahukan identiti bahasa dalam kalangan etnik Melayu Selatan Thailand ditandai oleh bahasa Melayu Patani sebagai bahasa ibunda dan bahasa Thai sebagai bahasa kebangsaan. Secara tidak langsung, keterbukaan informan terhadap kewajipan mempelajari bahasa Thai dan kemauan mereka mempelajari bahasa tersebut telah membentuk identiti baru pada mereka yang mana tidak lagi berpaksikan bahasa Melayu Patani semata-mata tetapi juga bahasa Thai. Identiti dwibahasa menjadi identiti yang akan membezakan etnik Melayu Thesaban Takbai dan Selatan Thailand dengan Muslim bukan Melayu di Thailand dan juga etnik Melayu di luar Thailand seperti di Malaysia.

Kesimpulan

Identiti yang diinginkan menunjukkan bahawa etnik Melayu Thesaban Takbai, Selatan Thailand adalah kelompok minoriti etnik Melayu yang masih berpegang kuat pada identiti tradisi agama (Islam) dan budaya (Melayu) namun mula menampakkan toleransi terhadap pemodenan dari sudut bahasa dan pendidikan. Mereka tidak menolak pemodenan tetapi elemen moden dan tradisi yang telah diintegrasikan ke dalam struktur pendidikan telah memberikan etnik Melayu Thesaban Takbai, Selatan Thailand pilihan untuk menyeimbangkan di antara keinginan mereka untuk mengekalkan elemen tradisi agama (Pendidikan Islam) dengan keperluan mobiliti sosial (pendidikan akademik). Maka identiti yang terbentuk pada etnik Melayu Thesaban Takbai, Selatan Thailand pada hari ini boleh dinyatakan telah mengalami percampuran dengan elemen moden tetapi dalam masa yang samadidak pula menghapuskan elemen tradisi. Malahan elemen tradisi dilihat masih kekal mendominasi identiti etnik Melayu Thesaban Takbai, Selatan Thailand. Elemen moden hanya diakulturasikan untuk tindakan adaptasi sebagai kelompok minoriti di Thailand serta untuk tujuan mobiliti sosial dan tidak pula merubah identiti asal etnik Melayu Thesaban Takbai, Selatan Thailand.

Penghargaan

Kajian ini telah disokong oleh Universiti Kebangsaan Malaysia di bawah Dana Bantuan Kewangan Bahar Penyelidikan KBP-FSSK-K014494-2014 yang telah membolehkan kajian ini dijalankan dengan lancar dan jayanya.

Rujukan

- Ahmad Omar Chapakia (2000) *Politik Thai dan masyarakat Islam di Selatan Thai*. Pustaka Darussalam, Alor Setar.
- Ahmad Omar Chapakia (2008) Pembaharuan politik Selatan Thai dan perjuangan masyarakat Islam. In: Farid Mat Zain, Zulkarnain Mohamed (eds) *Muslim Selatan Thai, konflik dan perjuangan*, pp. 199-233. Karisma Publications, Shah Alam.
- Aphornsuvan T (2004) Origins of Malay Muslim “separatism” in Southern Thailand. *Asia Research Working Paper No. 32*. Oktober 2004. [cited 18 Mei 2013]. Available from: <http://www.ari.nus.edu>.
- Blaikie N (2010) *Designing social research*. Edisi-2. Polity Press, United Kingdom.
- Castell M (2004) *The power of identity*. Edisi ke-2. Blackwell Publishing, United Kingdom.
- Che Man WK (2008) Melayu Muslim Selatan Thai. In: Farid Mat Zain, Zulkarnain Mohamed (eds) *Muslim Selatan Thai, konflik dan perjuangan*, pp. 3-30. Karisma Publications, Shah Alam.
- Che Mohd Aziz Yaacob (2012) Asimilasi bangsa Melayu di Patani: Keberkesanan dasar dan survival budaya minoriti. *Jebat: Malaysian Journal of History, Politics & Strategies Studies* **39** (1), 97-123.
- Dictionary of Sociology (2009) Edisi ke-3. Oxford University Press, New York.
- Dorairajoo S (2009) Peaceful Thai, violent Malay (Muslim): A case study of the ‘problematic’ Muslim citizens of Southern Thailand. *Copenhagen Journal of Asian Studies* **27** (2), 61-83.
- Giddens A (2008) *Sociology*. Polity Press, Cambridge.
- Hutnik N (1991) *Ethnic minority identity*. Oxford University Press, New York.
- Imtiyaz Yusof (2009) Ethnoreligious and political dimensions of the Southern Thailand conflict. In: Pandya A, Laipson E (eds) *Islam and politics: Renewal and resistance in The Muslim World*, pp. 43-120. The Henry L. Stimson Center, Washington.
- Jenkins R (2004) *Social identity*. Edisi ke-2. Routledge, Canada.
- Kettani MA (2005) *Minoritas Muslim di dunia dewasa ini*. Terj. Soejoeti, Z. Rajawali Press, Jakarta.
- Lee Yok Fee (2006) Identiti harian dalam subjektiviti orang Cina Malaysia. (Tesis Dr. Fal.). Jabatan Antropologi dan Sosiologi, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- May RJ (2008) Faktor agama dalam tiga gerakan minoriti Moro Filipina, Melayu Thai dan Papua Barat Indonesia. In: Farid Mat Zain, Zulkarnain Mohamed (eds) *Muslim Selatan Thai, konflik dan perjuangan*, pp. 105-128. Karisma Publications, Shah Alam.
- Suwannathat-Pian K (2002) Thailand: Historical and contemporary conditions of Muslim Thais. In: Abdul Monir Yaacob, Zainal Azam Abdul Rahman (eds) *Muslim's right in non Muslim majority countries*, pp.1-28. Penerbit Institut Kefahaman Islam Malaysia (IKIM), Kuala Lumpur.
- Walker DP (2005) Conflict between the Thai and Islamic cultures in Southern Thailand (Patani) 1948-2005. *Jurnal Islamiyyat* **27** (1), 81-117.